

ŠIAULIŲ KULTŪROS CENTRAS

3	0	2	2	9	6	7	1	1
---	---	---	---	---	---	---	---	---

(įstaigos kodas)

INFORMACINIŲ TECHNOLOGIJŲ SPECIALISTO SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJA Nr. 19

I. BENDROJI DALIS

1. Dirbti informacinių technologijų (IT) specialistu, montuoti, aptarnauti, remontuoti reikalingą įrangą, programuoti įvairius sisteminius parametrus, gali asmuo, turintis tam reikalingą kvalifikaciją, žinantis visų dirbant naudojamų įrenginių eksploatacines instrukcijas, nustatyta tvarka pasitikrinęs sveikatą ir pripažintas tinkamu dirbti su lydmetaliais, kurių sudėtyje yra švino, išklauses darbuotojų saugos ir sveikatos bei gaisrinės saugos instruktavimus.
2. Visose darbų atlikimo vietose palaikyti švarą ir tvarką, visais įrenginiais dirbti taip, kaip nurodyta jų gamintojų, laikytis darbų, gaisrinės saugos, higienos, elgesio taisyklių. Dėvėti tvarkingus, švarius drabužius, nelaikyti maisto darbo vietoje ir nevalgyti, rankas plauti tam skirtomis priemonėmis.
3. Draudžiama būti bei dirbti neblaiviam, apsvaigusiam nuo narkotinių, toksinių ar kitokių medžiagų, į įmonės ar darbų atlikimo teritoriją ir patalpas įnešti alkoholinius gėrimus.
4. Darbuotojas turi teisę reikalauti, kad būtų užtikrintas saugus darbas; žinoti kenksmingus ir pavojingus veiksnius darbo aplinkoje; atsisakyti dirbti aplinkoje, kurioje yra pavojus sveikatai ar gyvybei; reikalauti atlyginti sveikatai padarytą žalą.
5. Darbuotojas privalo mokėti suteikti pirmąją pagalbą, kilus gaisrui, gesinti jį pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis, iškviešti ugniagesius bendruoju pagalbos telefonu 112.
6. Įvykus nelaimingam atsitikimui, darbuotojas, matęs nelaimingą įvykį ar nukentėjęs pats, jei pajėgia, privalo nedelsiant pranešti įmonės vadovui. Įvykį matęs darbuotojas privalo suteikti nukentėjusiam pagalbą ir, jei reikia, iškviešti medicinos pagalbą bendruoju pagalbos telefonu 112. Įvykio vietos iki nelaimingam atsitikimas bus pradėtas tirti, nekeisti, jei negresia pavojus žmonėms. Jei tai kelia pavojų žmonių gyvybei ar sveikatai, atlikti tik būtinus pakeitimus, apie tai surašius aktą.
7. Už šios instrukcijos nevykdymą, darbuotojui taikoma LR įstatymų nustatyta drausminė, materialinė, administracinė atsakomybė, priklausomai nuo pažeidimo pobūdžio ir pasekmių.

II. GALIMI RIZIKOS VEIKSNIAI. SAUGOS PRIEMONĖS NUO JŲ POVEIKIO

8. Profesinės rizikos veiksniai, galintys veikti darbuotoją:
  - 8.1. netvarkinga darbo vieta, netvarkingi ar slidūs keliai, grindys, laiptai, užkrauti judėjimo takai;
  - 8.2. elektros srovė, statinis elektros krūvis;
  - 8.3. nepakankamas darbo vietos apšvietimas;
  - 8.4. darbas su lydmetaliais, kurių sudėtyje yra švino ar jo junginių;
  - 8.5. litavimas- galimi nudegimai, apsinuodijimas lydmetalių garais, lakių skysčių garais;
  - 8.6. mechaniniai sužeidimai - įpjovimas, įdrėskimas, paslydimas, prispaudimas, kritimas iš aukščio;
  - 8.7. neuždengti judantys įrenginių elementai (kai nuimti gaubtai ir neveikia blokuotės);
  - 8.8. galimas tam tikrų krovinių perkėlimas, pernešimas, dulkės;
  - 8.9. nepatogi darbo poza – galimas nuovargis;
  - 8.10. netvarkingai, neteisingai sandėliuojamos medžiagos, įrenginiai – gali užvirsti, užslinkti;
  - 8.11. dūžtančio kineskopo stiklo šukės;
  - 8.12. įrenginių ir kitų darbo priemonių saugios eksploatacijos reikalavimų nesilaikymas.
9. Kad išvengtų profesinės rizikos veiksnių, turinčių įtakos darbuotojo sveikatai, poveikio, būtina:
  - 9.1. darbo vieta turi būti sutvarkyta, grindys lygios ir neslidžios, be kliuvinių;

- 9.2. jei dirbama elektriniais įrenginiais, įžeminti arba įnulinti srovei laidžius korpusus;
- 9.3. būti ypač atidiems nepakankamai apšviestose patalpose, teritorijose, transporto eismo vietose;
- 9.4. bendraujant su klientais, būti dėmesingiems, paslaugiems, mandagiems. Kilus bet kokiems nesklandumams ar konfliktams, problemų sprendimo pokalbiai turi būti etiški ir kultūringi;
- 9.5. visais įrenginiais ir įrankiais dirbti atsargiai, taip, kaip nurodyta jų gamintojų.
10. Vadovaujantis „Darbuotojų aprūpinimo asmeninėmis apsauginėmis priemonėmis nuostatų“ reikalavimais, pagal poreikį, darbuotojas aprūpinamas asmeninėmis apsauginėmis priemonėmis.

III. DARBUOTOJO VEIKSMAI PRIEŠ DARBO PRADŽIĄ

11. Apžiūrėti darbo vietą, pašalinti nereikalingus daiktus, tvarkingai susidėti darbo priemonės.
12. Apžiūrėti įrenginius - ar yra apsaugos, ar veikia blokuotės, ar patikimas įžeminimas, ar nepažeista elektros kabelio izoliacija, ar tvarkinga šakutė ir rozetė, ar patikimai veikia įrenginių įjungimo ir išjungimo mygtukai.
13. Patikrinti ar elektros įrankio, su kuriuo ruošiamasi dirbti, elektros kabelis yra pakankamo ilgio, kad darbo metu neįsitemptų ir neatpalaiduotų kištuko kontakto, nes gali įvykti trumpasis jungimas.
14. Patikrinti, ar elektros įrankio, aparatūros darbinė įtampa yra tokia pati, kaip ir elektros tinklo įtampa; ar tvarkingas pirmos klasės pagal apsaugojimą nuo elektros srovės poveikio elektros įrankio įžeminimas (antros ir trečios klasės elektros įrankiai neįžeminami).
15. Jei naudojami - replės, atsuktuvai ir kiti įrankiai, turi būti izoliuotomis rankenomis ir išbandyti.
16. Įsitikinti, ar tinkamas apšvietimas, ar veikia vėdinimas, jei bus atliekami litavimo darbai;
17. Litavimo darbus leidžiama atlikti lituokliais, kurių įtampa ne didesnė kaip 42 V.
18. Draudžiama:
  - 18.1. dirbti su netvarkingais įrankiais;
  - 18.2. pradėti darbus su įrenginiais, prie kurių prisilietus, jaučiama elektros srovė;
  - 18.3. taisyti elektros laidus, rozetes, kištukus;
  - 18.4. remontuoti įrangą, kurią remontuoti gali tik jos gamintojas;
  - 18.5. liesti šlapiomis rankomis elektros laidus, rozetes, jungiklius.
19. Apie trūkumus, pažeidimus ir gedimus, pastebėtus pradedant darbą, pranešti vadovui. Darbo nepradėti, kol nebus pašalinti visi trūkumai.

IV. DARBUOTOJO VEIKSMAI DARBO METU

20. Darbo vietoje palaikyti tvarką ir švarą. Būti dėmesingam, atidžiam, nesikalbėti, netrukdyti dirbti kitiems. Saugoti savo sveikatą ir nekenkti kitų darbuotojų sveikatai. Be darbdavio arba jo įgalioto asmens leidimo nepavesti savo darbo kitam asmeniui.
21. Elektros įrenginių, aparatų, maitinimo elektros kabelis turi būti prijungtas prie elektros tinklo taip, kad netrukdytų praeinantiems ir nebūtų įmanoma jį užkabinti koja. Visi įrenginiai turi stovėti taip, kad būtų lengva pasiekti kištukinę jungtį. Nejungti į vieną rozetę kelių didelio galingumo prietaisų, nesinaudoti netvarkingomis rozetėmis ir kištukais.
22. Seleninius cilindrus valyti, kai įjungtas vėdinimas, dėvėti respiratorių, mūvėti pirštines. Vengti smūgių į kineskopą, kad jis nesudužtų.
23. Atliekant surinkimo darbus, naudoti tik patikrintas ir išbandytas komplektuojamąsias detales. Prieš pradedant dirbti, elektros įrankis, prietaisas, turi būti išbandytas tuščiąja eiga. Elektros įrankio (prietaiso) kabelis darbo metu turi būti apsaugotas nuo atsitiktinio jo pažeidimo.
24. Įrankio (prietaiso) elektros kabelis neturi liesti prie aštrių kraštų, drėgnų, tepaluotų paviršių, kitų kabelių. Pernešamą įrankį (prietaisą) iš vienos darbo vietos į kitą reikia išjungti iš elektros tinklo ir nešti paėmus už korpuso, o ne už kabelio ar darbinės dalies.
25. Neliesti drėgnomis rankomis elektros jungiklių, rozečių; nedirbti su elektrinių įrenginių, įrankių, prietaisų, prie kurių prisilietus, jaučiama elektros srovė. Vienu metu nesiliesti prie elektrinių įrenginių metalinių dalių ir įžemintų sistemų (radiatorių, vandentiekio vamzdžių ir kt.).
26. Prieš pradedant remontuoti kompiuterinės technikos įrenginius, atjungti elektros įrenginio įtampą ir įsitikinti, kad jame neliko įtampos. Likusią elektros įrenginio elementuose įtampą iškrauti.
27. Degių medžiagų (skysčių), skirtų valymui, darbo vietoje turėti tik tiek, kiek reikia darbui atlikti.

28. Bendraujant su klientais, privačiais asmenimis, būti atidiems, nesudaryti konfliktinių situacijų. Susidarius konfliktinei situacijai, kilus realiai grėsmei žmonių saugai ar sveikatai, elgtis ramiai, išeiti iš pavojingos aplinkos ar teritorijos, iškviešti policijos pareigūnus.
29. Vaikščioti tik tam skirtais takais. Atsargiai lipti laiptais, laikytis ranka turėklų. Lankantis klientų objektuose ar kitur, eiti atsargiai, kad neužkliūti už galimų kliuvinių, neįkristi į galimai neuždengtas ertmes. Eiti šaligatviu, kur jo nėra, kairiuoju kelkraščiu. Daugiaaukščiuose pastatuose, kur įrengti liftai, laikytis liftų naudojimo taisyklių. Vairuojant automašiną, laikytis „KET“ reikalavimų. Įlipti ir išlipti iš automobilio atsargiai laipteliais, nešokinėti, tvirtai laikytis rankomis už turėklų.
30. Remontuojant maitinimo kabelį, arba maitinimo pirmines grandines, ant grandinės jungiklio pakabinti plakatą: „Įjungti draudžiama“.
31. Jeigu profilaktikos arba derinimo darbai atliekami tuo metu, kai įjungtas maitinimas, reikia kad:
- 31.1. įrenginiai, serviso aparatūra ir prietaisai būtų įžeminti;
- 31.2. dirbantieji žmonės stovėtų ant guminio kilimėlio;
- 31.3. naudojantis serviso aparatūra, matavimo prietaisų antgaliai būtų kilnojami tik viena ranka, o kita ranka ir dirbančiojo žmogaus korpusas nesiliestų prie elektrai laidžių dalių.
32. Draudžiama reguliuoti, keisti elektros įrenginių parametrus, atidarius įrenginio apsauginius skydelius. Jeigu tai daryti numatyta įrenginio eksploatavimo instrukcijoje, reguliavimus atlikti tik išjungus iš elektros tinklo.
33. Negalima palikti be priežiūros elektros įrenginių, įjungtų į elektros tinklą, išskyrus tuos, kurie turi būti įjungti pastoviai.
34. Tvarkant bet kokius krovinius, leistina keliamo ar nešamo krovinio masė: moterims - 10 kg, vyrams - 30 kg. Krauti tvarkingai, kad neužkristų, neužslinktų. Sandėliuoti lentynose ar kitose tinkamai įrengtose vietose. Nekrauti koridoriuose ir praėjimuose. Krauti ne aukščiau 2 m., palikti laisvus priėjimus prie gesintuvų, gaisrinių čiaupų, elektros jungiklių, skydelių, durų, judėjimo takų.
35. Elektros oro pašildytojus, virdulius, kavos virimo aparatus, mikrobangų krosneles, naudoti tik tinkamai įrengtose vietose. Elektrinį virdulį, mikrobangų krosnelę, naudoti kaip nurodyta gamyklos gamintojos instrukcijose. Šiuos įrenginius statyti ant tvirto horizontalaus paviršiaus, toliau nuo televizorių, radijo imtuvų, šildymo įrenginių, paliekant tarpą tinkamam ventiliavimui.
36. Pastebėjus bet kokius reiškinius, keliančius pavojų žmonių saugai ar sveikatai, sustabdyti arba nutraukti renginio vykdymą, pagal situaciją imtis priemonių, kad išvengti nelaimės, nesklandumų.

V. DARBUOTOJO VEIKSMAI AVARINIAIS (YPATINGAIS) ATVEJ AIS

37. Įvykus nelaimingam atsitikimui, nukentėjusiajam suteikti pirmąją pagalbą, jei reikia, iškviešti greitąją medicinos pagalbą, apie įvykį pranešti įmonės vadovui.
38. Išgirdus garsinį signalą, informuojantį apie kilusį gaisrą ar kitą ekstremalia situacija, napanikuoti, nedelsiant išeiti iš patalpos evakuacijos keliu. Vadovautis evakuacijos keliuose esančiais evakuacijos kryptį nurodančiais ženklais (jei yra).
39. Kilus gaisrui, nedelsiant atjungti įtampą, iškviešti ugniagesius bendruoju pagalbos telefonu 112, pranešti įmonės vadovui. Gesinti gaisro židinių turimomis priemonėmis.
40. Netikėto konflikto, agresijos ar incidento atveju nesutrikti, veikti ryžtingai, bet saugiai.

VI. DARBUOTOJO VEIKSMAI BAIGUS DARBĄ

41. Išjungti visus naudotus elektros įrenginius, nuvalyti juos, patikrinti ar nepažeista izoliacija.
42. Sutvarkyti darbo vietą. Jei yra išjungti bendrą ir vietinį vėdinimą.
43. Valymo medžiagas, naudotas atliekant darbą, išmesti į specialią metalinę dėžę su dangčiu.
44. Apžiūrėti patalpą ir įsitikinti, ar neliko veiksmų, galinčių sukelti gaisrą.
45. Šiltu vandeniu su muilu nusiplauti rankas ir nusiprausti veidą.
46. Pranešti įstaigos vadovui ar jo įgaliotam asmeniui apie darbo metu pastebėtus nesklandumus.

Instrukcijos projektą parengė UAB „Saugotyra“